

UDK: 303.443: 368.021 + 34: 347.426.6: 347.91:347.93

Mr Slobodan N. Ilijić,*član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije***PRIKAZ SAVETOVANJA****ČETRNAESTO TRADICIONALNO SAVETOVANJE
UDRUŽENJA ZA ODŠTETNO PRAVO**

Udruženje za odštetno pravo iz Beograda i preduzeće „Intermex, Software Communications“ organizovali su u Beogradu, od 22. do 24. septembra 2011, Četrnaesto naučno savetovanje s međunarodnim sastavom učesnika. Opšta tema ovog redovnog savetovanja bila je „Osiguranje, naknada štete i novi građanski sudski postupci“. Posle pozdravne reči predsednika Udruženja za odštetno pravo **prof. dr Zdravka Petrovića**, učesnicima savetovanja obratio se predstavnik Privredne komore Beograda, u čijim su prostorijama održavane sesije ovog savetovanja. Takođe, učesnike su pozdravili predstavnici Narodne banke Srbije i Udruženja osiguravača Srbije. Pored šest sesija, održana su dva okrugla stola i uručene ovogodišnje povelje Udruženja za odštetno pravo, a promovisan je i Univerzitet „Sigmund Frojd“ u Beču, za master studije iz oblasti zdravstvenog prava.

1. Iz ugla osiguranja, kao čelne opšte teme ovog savetovanja, aktuelno je bilo upravljanje rizicima i prodaja osiguranja. U ovim temama, referenti su bili predstavnici Kompanije „Dunav osiguranje“ a.d.o. iz Beograda. **1.1. doc. dr Rajko Tepavac**, član Izvršnog odbora Kompanije „Dunav osiguranje“ a.d.o, i **mr Sanja Popov Karan**, direktor Direkcije za osiguranje velikih preduzeća; oni su obradili temu „Upravljanje rizicima i osiguranje u preduzećima različite veličine“. U iscrpnom referatu izložene su osnovne karakteristike upravljanja rizicima, sam taj proces, odnos osiguranja i upravljanja rizicima, razlikovanje preduzeća prema veličini i organizovanje upravljanja rizicima u preduzećima različite veličine – kao i specifičnosti preduzeća različite

veliĉine kao kupaca osiguranja. Takoĉe, objašnjene su karakteristike usluga i kanala prodaje osiguranja u preduzećima razliĉite veliĉine, zatim motivi preduzeća za kupovinu osiguranja i najzad, prednosti upravljanja rizicima. **1.2. Doc. dr Rajko Tepavac i Darko Stupar** iz „Dunav osiguranja“ a.d. Banjaluka prezentovali su „Moderne principe prodaje osiguranja“. U prvom redu koreferenti su ukazali da je u savremenom svetu poznato ukupno osam prodajnih kanala osiguranja. Od toga, akcenat u referatu stavljen je na dva kanala, konkretno na bankoosiguranje i na moderne principe poslovanja u osiguranju putem interneta. Organizator je s pravom ocenio da oba referata spadaju u kategoriju preglednih nauĉnih radova.

2. Pored referata o upravljanju rizicima i prodaji osiguranja, koje su podneli predstavnici Kompanije „Dunav osiguranje“ a.d.o, sa istim temama na savetovanju oglašavali su se referenti iz stranih država. **2.1. Mr Sibylle Scania**, Head of Group Menagement, Grac, Austrija, obradila je problematiku „Znaĉaja upravljanja rizicima“. **2.2.** Dipl. pravnik **Berislav Matijević** iz Filijale Rijeka „Croatia osiguranja“ analizirao je razliĉite „Kanale distribucije osiguranja“. Analiza je otpočela definicijom distribucije osiguranja. Dalje, ukazano je da se klasifikaciji i izlaganju o kanalima distribucije osiguranja moţe pristupiti iz dva ugla. Prvi ugao ĉini podela na direktne i indirektno kanale, a drugi podela na tradicionalne i moderne kanale distribucije. Teţište u referatu stavljeno je na dva kanala distribucije osiguranja. Kao prvi kanal prikazani su zastupnici i posrednici, zajedno sa izuzecima, koji se javljaju pri obavljanju poslova zastupanja i posredovanja u osiguranju. Referent je kao drugi analizirani kanal distribucije osiguranja razmatrao bankoosiguranje. Naroĉit doprinos ovog referata jeste pregled dominantnih kanala distribucije osiguranja u deset evropskih država ponaosob, plus Turska; u tom pregledu ukazuje se na uĉešće svakog pojedinog kanala distribucije u zakljuĉenju poslova životnog i, odvojeno, neživotnog osiguranja. **2.3. Dr Mladen Sorajić** iz Beograda napisao je referat „Finansijski rizici“, gde je teţište bilo na sagledavanju ĉetiri osnovne vrste rizika: trţišni, operativni, kreditni i rizik likvidnosti. **2.4. Doc. dr Źarko Lekić** s Fakulteta za poslovni menadţment iz Bara pripremio je referat pod naslovom „Analiza finansijskih izveštaja“. Ideja vodilja referenta bila je da se sa aspekta pojedinog osiguravaĉa, a zatim i ostalih pravnih lica, detaljnije objasni suština i tehnika analize finansijskih izveštaja radi što potpunijeg upravljanja rizicima.

3. Razliĉiti oblici obaveznog i dobrovoljnog osiguranja bili su predmet brojnih referata ođstampanih u zborniku radova sa ovog savetovanja. **3.1.** Pod naslovom „Šteta u steĉajnom postupku“ **doc. dr Vladimir Kozar i doc. dr Milan**

Počuča, obojica s Pravnog fakulteta Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu, obrađivali su odredbe Zakona o stečaju o odgovornosti za štetu, ali su se u jednom poglavlju osvrnuli i na zakonske odredbe o profesionalnom osiguranju od odgovornosti stečajnog upravnika. Pošto su izložili sadržaj zakonskih odredaba o obaveznom i dodatnom osiguranju od profesionalne odgovornosti stečajnog upravnika, koreferenti su se usredsredili na pitanja u vezi s premijom tog dodatnog osiguranja. Konstatovali su da ta premija spada u troškove stečajne mase nastale posle pokretanja stečajnog postupka, te da osiguravač eventualno potraživanje na ime premije iz tog dodatnog osiguranja stečajnog dužnika može da realizuje kondemnatornom tužbom, odnosno putem prinudnog izvršenja nad stečajnom masom u punom iznosu premije, ako se ona ne isplati u ugovorenom roku. Na ovo je ukazano kao na izuzetak od zakonskog pravila, po kome se, posle otvaranja stečajnog postupka, ne može sprovesti prinudno izvršenje nad stečajnim dužnikom. **3.2. Mr Dragan Obradović** iz Valjeva detaljno je obradio problematiku „Značaja uviđaja saobraćajne nezgode u parnicama za naknadu štete“. Valjano obavljen uviđaj, po oceni ovog referenta, smanjuje troškove kako vanskodskog postupka za naknadu štete oštećenog pred odgovornim osiguravačem i, eventualno, docnijeg parničnog postupka za naknadu štete, tako i svakog kaznenog postupka. U referatu su detaljno prikazani najčešći nedostaci koji se javljaju pri uviđaju saobraćajne nezgode. Osiguravačima je posebno preporučeno da, više nego do sada, povećaju interes kod svojih zaposlenih da se dođe do kvalitetnijih podataka prilikom uviđaja saobraćajnih nezgoda. U tom smislu referent je naglasio da bi bilo poželjno da osiguravači ostvare saradnju sa MUP-om RS i Pravosuđnom akademijom, te tim putem svojim zaposlenima omoguće da steknu više znanja o uviđaju saobraćajne nezgode. Ovakav predlog obrazložen je potrebom da se spreči porast broj prevara u osiguranju i prepoznaju pojedini novi pojavnici doprinosa oštećenog u nastanku štetnog događaja. **3.3.** „Vanskodski postupak za naknadu štete u obaveznom auto-osiguranju“ bio je naslov referata **mr Slobodana Ilijića**, člana Predsedništva Udruženja pravnika Srbije. U referatu su uporednopravnim metodom prikazane odredbe o vanskodskom postupku za naknadu štete u obaveznom auto-osiguranju važećih zakona iz materije obaveznog osiguranja u saobraćaju svih republika bivše SFRJ, kao i ključne odredbe direktiva EU o obaveznom auto-osiguranju. Posle toga odredbe tih zakona upoređivane su sa odredbama direktiva EU. U zaključcima je navedeno da su u zakonima iz materije obaveznog osiguranja u saobraćaju sve republike bivše SFRJ konstituisale vanskodski postupak za naknadu štete oštećenog pred štetnikovim osiguravačem po uzoru na direktive EU, ali je utvrđeno da je većina republika bivše SFRJ više ili manje skraćivala rok za završetak vanskodskog postupka za naknadu štete oštećenog pred

štetnikovim osiguravačem. To je omogućilo referentu da u zaključcima referata postavi pitanje da li je skraćivanje rokova završetka ovog postupka doprinelo boljoj zaštiti žrtava saobraćajnih nezgoda, ubrzanju isplate naknade štete iz obaveznog osiguranja od auto-odgovornosti i smanjenju broja sudskih sporova. **3.4.** U zborniku radova sa ovog savetovanja pažnju je privukao referat **mr Vesne Bilbije** iz Radne jedinice Subotica JP PTT saobraćaja „Srbija“. Tema je bila „Naknada štete iz obaveznog osiguranja zaposlenih od povreda na radu“. Referat sadrži empirijsku analizu dela prakse obaveznog osiguranja od povrede na radu i profesionalnog oboljenja, o čemu kod nas nema radova u pravnoj publicistici. Analizirani su oblici povreda na radu u javnom preduzeću, gde je zaposlen ovaj referent, uz kritički intoniranu tezu da se pažnja nedovoljno posvećuje povredama na radu u vidu pretrpljenog psihičkog bola i straha – što važi za zakonodavstvo i sudove. Posebno je interesantan podatak iz referata da je u poštama Srbije izvršeno 11 razbojništava, ali da ni posle toga sudska praksa nije prihvatila da su zaposleni na napadnutim poštanskim punktovima bili izloženi psihičkom bolu i strahu tokom i posle tih razbojništava. Čini se da je referent uspešno, ali odmereno, polemisala s takvim stavom sudske prakse. **3.5.** Referat **dr Hajrije M. Mujović Zornić** iz Instituta društvenih nauka u Beogradu obrađivao je „Odgovornosti za medicinske štete“. Tema ovog referata ne spada u grupu referata gde su se obrađivala pitanja o osiguranju. Međutim, ovaj referat uvršćen je u grupu referata o osiguranju zbog jednog stava referenta. Naime, izlažući osobenosti slučajeva medicinskih šteta u uporednom pravu, referent je istakla da se „razvoj drugih oblika obeštećenja (no-fault compensation) u domenu medicinske delatnosti vezuje za vansudske postupke, odštetne fondove i jednim delom za osiguranje. Lekar je dužan da zaključenjem ugovora o osiguranju obezbedi dovoljno novčano pokriće za podmirenje zahteva za naknadu eventualne štete izazvane njegovom nepropisnom medicinskom intervencijom. U slučaju kad se steknu uslovi za imovinsku odgovornost, lekar, u sporazumu sa oštećenim i osiguravačem, treba da reši spor mirnim putem“. **3.6. Mr Nikola Dožić**, asistent na Pravnom fakultetu Univerziteta „Mediteran“ u Podgorici, razmatrao je najvažnija pitanja obavezne „Kontrole poslovanja društava za osiguranje u Crnoj Gori“. U prvom poglavlju izloženi su različiti aspekti kontrole nad subjektima u delatnosti osiguranja, koju vrši Agencija za nadzor osiguranja Crne Gore, a u ostala dva poglavlja bliže su prikazani poslovi kontrole u osiguranju koje vrše aktuari i revizori, saglasno crnogorskim propisima. Organizator je ovaj referat osnovano ocenio kao pregledni naučni rad. **3.7. Prof. dr Dragan Mrkšić** iz DDOR „Novi Sad“ pokrenuo je u referatu pitanje da li je moguće transformisati polisu mešovitog životnog osiguranja u neku drugu polisu osiguranja života. Odgovore na to pitanje izlagao je pod naslovom „Promena polise životnog

osiguranja", na podlozi ranije koncipiranih posebnih uslova osiguranja. Interpretacijom posebnih uslova osiguranja referent je ukazao da se transformacija takve polise može sprovesti samo za vreme važenja ugovora o mešovitom osiguranju života, ali se takva transformacija ne može sprovesti u polisu neživotnog osiguranja ili pak u polisu riziko-životnog osiguranja. Sam posao transformacije sastojao bi se u potpisivanju sporazuma o transformaciji ugovora mešovitoživotnog osiguranja u novu polisu osiguranja života, pri čemu bi bila izdata nova polisa; akumulirana sredstva, po osnovu ranije polise, bila bi preneti na transformisanu polisu. U referatu je detaljno analiziran sam sporazum o transformaciji polise životnog osiguranja, njegovi potpisnici i drugi uslovi. **3.8.** U referatu na temu „Naknada iz osiguranja kao jedan od oblika zaštite prava pacijenata“ **prof. dr Vladimir Čolović** iz Instituta za uporedno pravo u Beogradu razmatrao je složenu svetsku i domaću problematiku zaštite pacijenata i naknade štete. Na primer, u pogledu osiguranja od odgovornosti lekara interpretirao je opšte uslove osiguranja („Basler osiguranja“), a u pogledu samoosiguranja pacijenata prikazao je regulativu Novog Zelanda. Takođe, u referatu su opisana tri poznata sistema odgovornosti za naknadu štete u svetu: sistem subjektivne odgovornosti, sistem objektivne odgovornosti i mešoviti sistem odgovornosti, uz konstataciju da je u Srbiji zastupljen sistem subjektivne odgovornosti, te da on povlači za sobom dugotrajan sudski postupak o naknadi štete s neizvesnim završetkom. Stoga, autor je u zaključcima ukazao šta zakonodavac a šta osiguravači treba da urade kako u pogledu osiguranja od odgovornosti lekara i drugog medicinskog osoblja tako i u pogledu samoosiguranja pacijenata. **3.9. Prof. dr Wolfgang Rorbah** iz Austrije podneo je referat koji je u zborniku radova odštampan na nemačkom jeziku pod naslovom „Patiensicherheit – Ein Wichtiger Aspekt der Privaten Krankenversicherung“. **3.10.** Referat **prof. dr Ilije Babića** s Fakulteta za evropske pravno-političke studije u Novom Sadu Univerziteta „Singidunum“ iz Beograda obrađivao je „Pretpostavke odgovornosti za štetu“. U referatu je ukazano na tri pretpostavke odgovornosti za štetu: (1) da je šteta nastupila; (2) da postoji uzročna veza između štete i radnje štetnika; (3) da je radnja kojom je prouzrokovana šteta protivpravna. Izlažući bliže prvu pretpostavku, referent je pažljivo osvetljavao odnos između štetnika, to jest odgovornog lica s jedne strane, i oštećenog s druge strane. Završni pasus tog izlaganja interesantan je za osiguranje i zato je ovaj referat svrstan u grupu referata o osiguranju. Taj stav glasi: „Štetnik, i pre nastanka štete, može svoju odgovornost za prouzrokovanu štetu ugovorom preneti na treće lice. Na osnovu ugovora o osiguranju, odgovornost za štetu se, zakonski, prenosi sa štetnika na osiguravajuće društvo. Osiguravajuće društvo, pod određenim pretpostavkama, po osnovu prava na regres, ovlašćeno je da zahteva od štetnika da mu vrati isplaćenu

naknadu. Ugovorom se, međutim, može u potpunosti isključiti pravo na regres odgovornog lica od štetnika.” **3.11.** Koreferenti **doc. dr Aleksandar Grujić**, zaštitnik građana Grada Novog Sada, i **mr Ozren Uzelac**, asistent Ekonomskog fakulteta u Subotici, sagledavali su „Neke aspekte odgovornosti osiguravača kod ugovora o dopunskom osiguranju od posledica nesrećnog slučaja”. Najpre se pošlo od razmatranja pravne prirode osiguranja života, a zatim od različitih teorija o pravnoj prirodi osiguranja od nesrećnog slučaja, ali sve sa aspekta uloge osiguravača. Potom su u prvi plan izlaganja stavljeni elementi ugovora o dopunskom osiguranju od posledica nesrećnog slučaja, kao što su nesrećan slučaj, dejstvo ugovora, različita isključenja obaveze osiguravača i zastarelost potraživanja po osnovu ovog ugovora. **3.12.** **Mr Marija Jovanović**, predavač na Visokoj školi računovodstva i berzanskog poslovanja u Beogradu, napisala je referat pod naslovom „Teorijski i empirijski aspekti odnosa između osiguravajućeg sektora i ekonomskog razvoja”. Referent je tražila odgovor na pitanje da li u ekonomskim okvirima teorijski postoje veze između osiguravajućeg sektora i ekonomskog razvoja, što znači da referat pripada oblasti ekonomske teorije i nauke, a ne pravu osiguranja. **3.13.** **Roman Župevec** iz „Grawe osiguranja” iz Ljubljane podneo je referat o „Modelu ciljnog vođenja kadra u osiguranju”. U referatu su obrađena pitanja opredeljenja pri obezbeđivanju uspešnosti zaposlenih, zatim postavljanju ciljeva i procenjivanju njihove uspešnosti, kao i pitanja povratnih informacija o uspešnosti zaposlenih.

4. Pored 19 prikazanih referata u prethodnim tačkama, koji su obrađivali osiguranje, u zborniku radova sa ovog savetovanja odštampano je još 14 referata. Neki od njih posredno mogu da budu interesantni za zaposlene u osiguravajućoj delatnosti. **4.1.** Na prvom mestu, u zborniku radova odštampan je referat **prof. dr Katarine Ivančević** s Pravnog fakulteta Univerziteta „Union” u Beogradu, čiji je naslov „Osvrt na pojedina rešenja u Prednactru građanskog zakonika Republike Srbije u pogledu neimovinske štete”. U referatu su obrađena sledeća četiri kruga pitanja: (1) pojam neimovinske štete; (2) naknada neimovinske štete zbog povrede ugovora; (3) dan dospelosti neimovinske štete; (4) nasleđivanje prava na neimovinsku štetu. U svakom od ova četiri kruga pitanja referent je primenila interesantan metodološki pristup. Naime, u svakom pitanju polazila je od teksta odredaba kako su one glasile u Skici za zakonik o obligacijama i ugovorima iz pera prof. dr Mihajla Konstantinovića (objavljeno 1996. godine), zatim kako je to isto izgledalo u odgovarajućim odredbama Zakona o obligacionim odnosima (objavljen 1978. godine i noveliran više puta kasnije), uključujući i uporednopravna rešenja. Potom je obrađen način kako je sve postavljeno u odredbama Prednacrta građanskog zakonika, a na kraju su ponuđeni

nepretenciozni predlozi kako bi se to pitanje u zakoniku moglo konačno rešiti u normativnopravnoj ravni. Organizator je s pravom ocenio referat kao originalan naučni rad. **4.2.** Istom ocenom kao i prethodni referat od strane organizatora ocenjen je i referat „Naknada nematerijalne štete nastale povredom autorskog prava“, iz pera **prof. dr Zdravka Petrovića** s Pravnog fakulteta Univerziteta „Mediteran“ u Podgorici, i **Vide Škero**, sudije Vrhovnog kasacionog suda Republike Srbije. Predmet referata obuhvatio je analizu pojma autorskog dela, zatim autorskih prava i, najzad, prava autora na naknadu nematerijalne štete zbog povrede autorskog prava. U zaključku su koreferenti istakli stav da je autorsko delo intelektualna tvorevina iz književnog, naučnog i umetničkog područja, te da ima individualni karakter, bez obzira na način i oblik izražavanja, vrstu, vrednost ili namenu. **4.3.** Dugogodišnji sudija Vrhovnog suda Srbije **Ljubodrag Pljakić** podneo je referat na temu „Odgovornost za štetu nastalu nezakonitim ili nepravilnim aktima državnih organa“. Polazište referata bilo je u prikazu odredaba člana 35. stava 2. Ustava RS i člana 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima; zatim je predočena njihova realizacija u dva različita pravnosnažno presuđena predmeta iz upravnopravne materije, u kojima su utvrđene nezakonitosti ili nepravilnosti u aktima državnih organa. Referent je u tim predmetima podvrgao kritici odmereno i kompetentno postupanje državnih organa u presuđenim predmetima. Upravnopravna materija vrlo je široka oblast i kod nas nema mnogo poznavalaca te oblasti koliko ih ima u nekim drugim granama i oblastima prava, pa se otuda čini da se organizator ocenom ovog referata kao stručnog rada možda ogrešio. **4.4.** Iz oblasti urbanog prava, pred učesnicima ovog savetovanja našao se referat sledećeg naslova: „Odgovornost predsednika zgrade za štetu“. Koreferenti su bili **prof. dr Žarko Anđelković** i **Marko Anđelković Slijepčević**, dipl. pravnik. Reč je, kako je to naslov ukazao, o pitanjima odgovornosti predsednika zgrade s većim brojem stanova, kakvih u Srbiji ima mnogo. **4.5.** Počev od doba kada je primenjivano rimsko pravo, do savremenih gusto naseljenih gradskih naselja, aktuelna je tema o „Odgovornosti za štetu zbog izbacivanja predmeta i prosipanja tekućina iz prostorija“. Pregledni naučni rad na ovu temu pripremio je **doc. dr Slobodan Stanišić** s Fakulteta pravnih nauka Panevropskog univerziteta „Apeiron“ u Banjaluci. U prvom poglavlju izložen je istorijski aspekt ovog instituta od rimskog prava, preko srednjovekovnog prava i kodifikacije građanskih zakonika iz 19. i 20. veka, do važećih zakona u uporednom pravu. U daljih pet poglavlja obrađivane su pretpostavke ove odgovornosti, zatim pojam prostorije i pojam imaoca prostorije i, najzad, osnovi oslobođenja od ove odgovornosti i njena pravna priroda. Osobito zanimljivo bilo je poglavlje o pravnoj prirodi ove odgovornosti, gde su navedena mišljenja devet uglednih pravnih pisaca civilista o predmetu ovog referata. **4.6.** Referat **Mladena Nikolića**,

sudije Privrednog apelacionog suda u Beogradu, prikazao je „Nadzor nad radom izvršitelja i odgovornost izvršitelja“. Ovaj referat je vrlo aktuelan, jer je predstavio Zakon o izvršenju i obezbeđenju, koji je stupio na snagu pred održavanje ovog savetovanja, a tek je trebalo da počne da se primenjuje. Referat je prikazao privatnog izvršitelja – jedan od najvažnijih instituta tog zakona. Konkretno, referent je predložio nadzor suda, Ministarstva pravde i komore privatnih izvršitelja nad pravilnošću i zakonitošću rada privatnih izvršitelja. Takođe, u referatu je predstavljena odgovornost izvršitelja u pitanju naknade štete i njegova disciplinska odgovornost. Pored toga, smisao ovakvog prikaza sastojao se u tome što je referent bio moderator na okruglom stolu na ovom savetovanju, zajedno sa sudijom **Snežanom Andrejević**, na opštu temu „Novi procesni zakoni“. **4.7.** Na savetovanju je održan još jedan okrugli sto pod nazivom „Nova obavezna osiguranja pravnih profesija (advokata, notara, sudskih izvršitelja i stečajnih upravnika)“. Moderatori su bili **prof. dr Katarina Ivančević** i **mr Slobodan Iljić**.

5. Četrnaesto savetovanje Udruženja za odštetno pravo bilo je dobro posećeno, a proteklo je u kolegijalnoj i radnoj atmosferi, svojstvenoj pravničkoj struci, koju je predsedništvo ovog udruženja godinama znalački negovalo. Iz ovog prikaza čitalac može da primeti da se najveći broj referata na savetovanju, direktno ili indirektno, odnosio na oblast osiguranja. Između niza kvalitetnih referata iz oblasti osiguranja i naknade štete, ipak, pečat ovom savetovanju dali su referenti iz Kompanije „Dunav osiguranje“ a.d.o, i to aktuelnošću obrađene materije iz oblasti osiguranja i inspirativnim nastupom u izlaganju.